

Varför ska man vara libertarian?

MURRAY N ROTHBARD

Vad är det för mening med att vara libertarian? Med det menar vi: vad är det för mening med alltihop? Varför sysselsätta sig i ett djupt och livslångt engagemang för det principiella och målet med individuell frihet?

Ett sådant engagemang, i vår starkt ofria värld, betyder otvivelaktigt att man är oense med, och fjärrar sig ifrån, status quo, en alienation som lika otvivelaktigt medför många uppoffringar i både pengar och prestige. När livet är kort och segerns ögonblick långt in i framtiden, varför ska man gå igenom allt detta?

Otroligt nog har vi upptäckt att många av det växande antalet libertarianer i detta land fått sitt engagemang genom ett eller annat extremt smalt och personligt perspektiv. Många är oemotståndligt attraherade av friheten som ett intellektuellt system eller som ett estetiskt mål, men friheten fortsätter för dem att vara ett allena intellektuellt och mindre spel, totalt skiljt från vad de anser vara "äkta" aktiviteter i vardagen.

Andra är motiverade att fortsätta vara libertarianer endast på grund av att de förväntar sig egen finansiell vinst. Med insikten att en fri marknad skulle skapa långt större möjligheter för dugliga, oberoende män att skörda entreprenöriella vinster, blir de och fortsätter vara libertarianer endast för att finna större möjligheter för affärsvinster.

Att placera sitt fokus primärt på dessa argument för att vara libertarian kan bara, trots att det är sant att möjligheten till vinst är större och mer utbredd på den fria marknaden och i ett fritt samhälle, anses vara groteskt. För på den ofta slingrande, svåra och mycket ansträngande stigen som måste vändas innan vi kan nå friheten, kommer libertarianens möjlighet till personlig vinning oftare vara negativ än stor.

Konsekvensen av det smala och närsynta synsättet hos både spekulanten och eventuella-vinst-skaparen är att ingen av grupperna har det minsta intresse av arbetet att skapa en libertariansk rörelse. Ändå är det endast genom att skapa en sådan rörelse som friheten slutligen kan skapas.

Idéer, och speciellt radikala idéer, avancerar inte genom sig själva, som om de var i ett vakuum; de kan endast föras fram av människor och därför är skapandet och avancemanget av sådana människor – och därför en "rörelse" – den primära uppgiften för varje libertarian som seriöst vill flytta fram positionerna.

När vi vänder dessa män med smal vision ryggen måste vi också inse att utilitarism – den gemensamma nämnaren för frimarknadsekonomer – är otillfredsställande för att skapa en växande libertariansk rörelse. Medan det är sant och värdefullt att veta att den fria marknaden kommer bringa långt

större överflöd och en hälsosammare ekonomi till alla, rik som fattig, är ett kritiskt problem huruvida denna kunskap är nog för att samla många människor till en livslång hängivelse till friheten.

Hur många kommer att förmås bemanna barrikaderna och uthärda de många uppoffringar en konsekvent hängivelse till friheten för med sig, endast så att femtioelva procent fler får bättre badkar? Slutligen utilitaristisk ekonomi, som är outhärlig i libertariansk tanke- och aktionsstruktur, är nästan lika otillräcklig som stomme för Rörelsen som de opportunisterna som endast söker kortsiktiga vinster.

Det är vår åsikt att en libertariansk rörelse, med en livslång hängivelse till friheten, endast kan grundas på ett passionerat patos för rättvisa. Detta måste vara källan till vår drivkraft, pansaret som håller oss uppe i alla stormar framöver; inte sökandet efter snabb vinst, förnöjelsen att spela ett intellektuellt spel eller kall kalkylering om generella ekonomiska fördelar.

För att ha ett patos för rättvisa måste man ha en teori om vad rättvisa och orättvisa är – en samling etiska principer om rättvisa och orättvisa som inte kan härledas ur utilitaristisk ekonomi. Det är för att vi ser att världen stinker av orättvisor staplade på varandra till skyarna, som vi drivs att göra allt vi kan för att uppnå en värld där dessa och andra orättvisor blir utrotade.

Andra traditionellt radikala mål – som "avskaffande av fattigdomen" – är, till skillnad från denna, utopiska; människan, bara genom att utöva sin vilja, kan inte avskaffa fattigdomen. Fattigdom kan endast avskaffas genom att låta vissa ekonomiska faktorer verka – i synnerhet investering av sparad kapital – som bara kan verka genom att förändra naturen under en längre period.

Kort sagt, människans vilja är här starkt begränsad av verkan av – för att använda en gammaldags men fortfarande meningsfull term – de naturliga rättigheterna. Men orättvisor är handlingar som är vållade av människor; de är människors handlingar, och därför är de och avskaffandet av dem föremål för människans ögonblickliga vilja.

Låt oss ta ett exempel: Englands många sekel långa ockupation och brutala förtryck av det irländska folket. Om, år 1900, vi hade observerat den irländska staten, och hade betraktat det irländska folkets fattigdom, skulle vi ha tvingats säga: att fattigdomen kunde förbättras av att engelsmännen gav sig av och tog bort deras markmonopol, men att det slutgiltiga utrotandet av fattigdom i Irland, under de bästa förutsättningarna, hade tagit tid och skulle vara föremål för de ekonomiska lagarnas verkan.

Men målet att stoppa det engelska förtrycket kunde ha uppnåtts genom direkt verkan av människors vilja; genom att engelsmännen beslutar att träda tillbaka från landet. Att sådana beslut inte händer ögonblickligen är inte poängen; poängen är att varje misslyckande är en orättvisa som har beslutats och ålagts av utövare av orättvisor; i detta fall den engelska staten.

Inom rättfärdighetsområdet är människans vilja allt; människor kan flytta berg, om bara tillräckligt många bestämmer så.

Ett patos för ögonblicklig rättvisa — ett radikalt patos — är därför inte utopiskt, vilket en önskan om ögonblickligt avskaffande av fattigdom eller ögonblicklig omvandling av alla till konsertpianister skulle vara. Till exempel kan rättvisa uppnås om tillräckligt många människor tycker så.

Ett sant patos för rättvisa måste alltså vara radikalt — kort sagt måste det vara minst en önskan att uppnå målen radikalt och ögonblickligen. Leonard E Read, Foundation for Economic Education's president, uttryckte denna radikala inställning mycket träffande för tjugo år sedan när han skrev en pamflett, *I'd Push the Button*.

Problemet var vad man ska göra åt nätverket av pris- och lönekontroller när de åläggs ekonomin av Office of Price Administration. De flesta ekonomiska liberaler stödde tystlåtet eller "realistiskt" en eller annan form av gradvis eller vacklande avreglering; vid denna tidpunkt intog Mr Read en enkeltydig och radikal ståndpunkt baserad på en princip:

"Om det var en knapp på denna talarstol", började han sitt tal, "som skulle ta bort alla löne- och priskontroller direkt om jag tryckte på den, skulle jag sätta mitt finger på den och trycka!". Det ultimata testet av den radikala inställningen är alltså knapptryckartestet: om vi kunde trycka på knappen för ögonblickligt avskaffande av orättfärdiga begränsningar av friheten, skulle vi göra det? Om vi inte skulle göra det, skulle vi knappast kalla oss libertarianer, och de flesta av oss skulle bara göra det om vi främst leds av ett patos för rättvisa.

"människans vilja är starkt begränsad av verkan av de naturliga rättigheterna"

Den genuine libertarianen är alltså, i alla aspekter av ordets betydelse, en "avskaffare"; han skulle, om han kunde, ögonblickligen avskaffa alla begränsningar av friheten: oavsett om det är, i begreppets ursprungliga betydelse, slaveri, eller om det är de många andra exemplen på statligt förtryck. Han skulle, med orden av en annan libertarian av liknande koppling: "trycka så hårt på knappen att jag får blåsor!"

Libertarianen måste definitivt vara en "knapptryckare" och en "avskaffare". Styrkt av rättvisa kan han inte rubbas av omoraliska utilitaristiska värdjanden om att rättvisa inte uppnås förrän kriminella är "kompenserade". När den stora abolitionist rörelsen skapades i början på 1800-talet, hördes snart röster om måttlighet förorda att det vore endast rätt att avskaffa slaveriet om slavägarna kompengades ekonomiskt för deras förlust. Kort sagt skulle slavägarna ytterligare belönas, efter århundraden av förtryck och exploatering, genom hyggliga summor insamlade med tvång från massan av oskyldiga skattebetalare!

Den mest träffande kommentaren om detta förslag gjordes av den engelske filosofiske radikalen Benjamin Pearson, som anmärkte att "han tyckte att det var slaverna som borde kompenseras"; det är tydligt att sådan kompensation endast rättfärdigen kunde ha kommit från slavägarna själva.

Anti-libertarianer, och anti-radikaler allmänt, gör karakteristiskt poängen att sådant "avskaffande" är "orealistiskt"; genom sådan anklagelse förvirrar de det önskade målet hopplöst med en strategisk uppskattnings av det väntade resultatet.

Som inramande princip är det av yttersta vikt att inte blanda in strategiska uppskattningar med utformningen av önskade mål. Först och främst måste man formulera sina mål, som i det här fallet skulle vara det ögonblickliga avskaffandet av slaveri eller något annat etatistiskt förtryck. Och vi måste först rama in dessa mål utan att ta etatistiskt förtryck vi överväger. Och vi måste först rama in dessa mål utan att ta hänsyn till möjligheter att nå dem.

De libertarianska målen är "realistiska" i betydelsen att de kan uppnås om tillräckligt många människor kommer överens om dess önskvärdhet, och att de skulle frambringa en långt bättre värld om de uppnås.

Målets "realism" kan bara utmanas genom kritik av målet självt, inte av problem om hur man ska uppnå det. Sedan, efter att vi har kommit överens om målet, ställs vi inför den helt separata, strategiska frågan om hur vi ska uppnå målet så snart som möjligt, hur man ska bygga en rörelse för att nå det, etc.

Alltså, William Lloyd Garrison var inte "orealistisk" när han, på 1830-talet, väckte det strålande förslaget om omedelbar frigivning av slaverna. Hans mål var helt korrekt; och hans strategiska realism var sann i det att han inte förväntade sig att målet skulle nås så fort.

Eller, som Garrison själv urskilde: "Vi må eftersträva omedelbart avskaffande så ivrigt vi kan, det kommer, dessvärre, att bli gradvist avskaffande till slut. Vi har aldrig sagt att slaveri skulle avskaffas i ett slag; att det borde, kommer vi alltid att hävda."

I själva verket, ur strategisk synvinkel, är resandet av den rena och radikala principen oftast det snabbaste sättet att nå radikala mål. För om det rena målet aldrig förs fram, kommer det inte att finnas kraft att driva det. Slaveriet skulle aldrig ha avskaffats över huvud taget om abolitionisterna inte hade drivit frågan trettio år tidigare; och, som det hände sig, avskaffandet kom nästan i ett slag snarare än gradvis eller kompengerat.

Men näst kraven på strategi ligger rättvisekraven. I hans kända ledare som började *The Liberator* i början av 1831, tog William Lloyd Garrison avstånd ifrån sin tidigare doktrin om gradvist avskaffande: "Vi fångar denna möjlighet att skapa ett fullt och enkeltydigt återkallande, och alltså publikt be Gud, mitt land, och mina bröder, de stackars slaverna, om förlåtelse för att ha yttrat en åsikt så full av försagdhet, orättvisa och absurditet."

"radikala idéer kan endast föras fram av människor"

Efter att ha blivit klandrad för invand hårdhet och hetta i sitt språk, svarade Garrison: "Jag har behov av att vara eldfångd, för jag har berg av is inom mig att smälta". Det är denna inställning som måste märka den som är sant hängiven till frihetens bana. **IF**

Libertarianskt Forum

red@libertariansktforum.org

Redaktör Per Bylund

Redaktion Per Ericson

Thord Swedenhammar

www.libertariansktforum.org

Prenumeration kostar 80 kr/år och betalas på hemsidan eller till postgiro 26 49 95-2. Mottagare Svenska libertarianskt forum.

Frekvens 4 nr/år (80 kr)

Postgiro 26 49 95-2

ISSN 1651-744x

Författarna svarar själva för sina bidrag. Redaktionen svarar för signerat material.

Libertarianskt Forum företräder den radikala libertarianska idétraditionen. Den hämtar inspiration från både den klassiska liberalismen och den fredliga anarkismen, vilket innebär ett starkt försvar för varje människas rätt att själv bestämma sin framtid, samt en grundläggande skepticism gentemot makten och dem som gör anspråk på den.

Libertarianskt Forum innehar de svenska rättigheterna till flertalet stora internationella liberala och libertarianska tänkares verk, bland annat Murray N Rothbard, Ludwig von Mises, David D Friedman, Tibor Machan och Hans-Hermann Hoppe.

Störta demokratin

HANS-HERMANN HOPPE

Tänk dig en världsregering, demokratiskt vald enligt principen en människa — en röst på världsbasis. Vad skulle ett sådant val resultera i? Sannolikt skulle vi få en kinesisk-indisk koalitionsregering. Och vad skulle denna regering antagligen bestämma att göra för att gynna sina anhängare och bli återvald? Regeringen skulle säkert finna att den så kallade västvärlden har alldeles för mycket rikedom och att resten av världen, framför allt Kina och Indien, har alldeles för lite.

Alltså skulle det finnas motiv för en systematisk välstånd- och inkomstomfördelning. Eller tänk dig, för ditt eget land, att rätten att rösta ökades till att omfatta sjuåringar. Regeringen skulle säkert ändå inte utgöras av barn, men dess policy skulle säkert spegla de "legitima kraven" hos barn att ha "fullgoda" och "lika" rätt till "gratis" hamburgare, saft och video.

I ljuset av dessa "tankeexperiment", finns det något tvivel om konsekvenserna av demokratiseringsprocessen som började i Europa och USA på andra halvan av 1800-talet och förverkligats sedan slutet av första världskriget?

Den successiva expansionen av privilegier och slutligen etablerandet av en allmän rösträtt för vuxna gjorde inom varje land vad en världsdemokrati skulle göra för hela världen: den satte en till synes permanent ökning av välstånd- och inkomstomfördelning i rullning.

"En man — en röst" kombinerad med "frivilligt deltagande" i regeringen — demokrati — betyder att varje person och dennes privata egendom kommer inom räckhåll — och blir gripbar — för alla andra. En "allmänhetens tragedi" skapas.

Man kan förvänta sig att majoriteten "oägare" obehagligt försöker berika sig själva på minoriteten "ägares" bekostnad. Detta betyder inte att det kommer att finnas endast en klass oägare och en klass ägare eller att omfördelningen endast sker från de rika till de fattiga. Tvärtom.

Medan omfördelningen från rik till fattig alltid spelar en stor roll överallt vore det en sociologisk blunder att anta att det kommer att vara den enda eller ens den övervägande formen av omfördelning. När allt kommer kring, de "permanent" rika och de "permanent" fattiga är oftast rika eller fattiga av en anledning.

De rika är generellt skärpta och flitiga, och de fattiga är ofta tröga, lata eller både och. Det är inte troligt att de tröga, även om de är i majoritet, systematiskt kommer att överlista och förkovra sig på den skärpta och driftiga minoriteten. Snarare kommer omfördelningen att ske inom gruppen icke-fattiga, och det kommer ofta vara de som redan har det bra som lyckas bli understödda av dem som har det sämre.

Tänk bara på det nästan överallt rådande praktiserandet av att erbjuda "gratis" universitetsutbildning, där arbetarklassen, vars barn sällan läser på universitet, tvingas betala för utbildningen av medelklassens barn!

Dessutom kan man förvänta sig att det kommer att finnas många konkurrerande grupper och koalitioner som försöker kapa åt sig fördelar på andras bekostnad. Det kommer att bli omdefiniering av vad som gör att en person är "ägare" (förtjänar att bli plundrad) eller är "oägare" (förtjänar att få bytet).

På samma gång kommer individer att vara medlemmar av en mängd grupper av "ägare" och/eller "oägare", som förlorar på grund av en egenskap och vinner på grund av en annan, med några individer som slutar som omfördelningens nettoförlorare och andra som nettovinnare.

Att se demokrati som ett maskineri för allmän omfördelning är nyckeln att förstå vår tid. Förenat med en av de mest grundläggande

principerna inom nationalekonomi medför detta att man i slutänden får mer av vad som subventioneras.

All omfördelning, oavsett vad som utgör måttstock, innefattar att "ta" från de ursprungliga ägarna och/eller producenterna (de som "äger" någonting) och "ge" till dem som inte äger och/eller inte producerar.

Incitamenten att vara en ursprunglig ägare eller producent minskar, och incitamenten att vara en "oägare" och icke-producent ökar. Följaktligen, som resultat av att subventionera individer för att de är fattiga kommer fattigdomen att öka.

Om man subventionerar dem som är arbetslösa kommer arbetslösheten att öka. Att stödja ensamstående mödrar med skattemedel ökar antalet ensamstående mödrar, födda utanför äktenskapet, och skilsmässor. Genom att förbjuda barnarbete flyttas inkomsten från familjer med barn till barnlösa personer (som ett resultat av laglig begränsning av tillgången på arbetskraft kommer lönerna att öka). Således kommer barnafödandet att minska.

Å andra sidan, genom att subventionera utbildning för barn skapar man en motsatt effekt. Inkomsten flyttas från barnlösa och dem med få barn till dem med många barn. Barnafödandet ökar.

Alltså minskar återigen värdet av barn och barnafödandet kommer att minska som ett resultat av det så kallade välfärds-systemet, för genom att stödja pensionerade (de äldre) med skattemedel från de arbetande (de unga) försvagas systematiskt familjen — det generationsöverbyggande bandet mellan föräldrar, far- och morföräldrar och barn. De äldre behöver inte längre lita på att barnen hjälper till om de inte har förberett sig ekonomiskt för sin ålderdom, och de unga (ofta med lite sparmedel) måste stödja de äldre (ofta med mer sparmedel) snarare än tvärtom, som är vanligare inom familjer.

Föräldrars önskan att skaffa barn, och barns önskan att behålla sina föräldrar, minskar, familjer bryter upp och antalet icke-fungerande familjer kommer att öka, och sparande och kapitalskapande kommer att minska medan direkt konsumtion ökar.

Genom att subventionera sjuka, neurotiska, oaktsamma, alkoholister, drogmissbrukare, aidsinfekterade och fysiskt och mentalt handikappade med försäkringsregleringar och obligatorisk sjukvårdsförsäkring skapar man mer sjukdom, neuroser, oaktsamhet, alkoholism, drogberoende, aidsinfektioner och fysiska och mentala handikapp.

Genom att tvinga icke-kriminella, inklusive brottsoffren, att betala för fängslandet av kriminella (snarare än att låta kriminella kompensera sina offer och betala hela kostnaden för gripande och fängelsevistelse), kommer kriminaliteten att öka.

Genom att tvinga affärsmän, med kvoteringsprogram för att anställa fler kvinnor, homosexuella, svarta, eller andra "minoriteter" än de skulle föredra, kommer det att bli fler anställda minoriteter, och färre arbetsgivare och färre manliga, heterosexuella och vita anställda.

Genom att framtvunga markägare att subventionera ("skydda") "utrotningshotade arter" som lever på deras mark genom miljölagstiftning, kommer det att bli fler och mer välmående djur, och färre och olyckligare människor.

Men viktigast av allt, genom att tvinga privata markägare och/eller lönearbetande på marknaden (producenter) att betala "politiker", "politiska partier" och "statstjänstemän" (politiker och statsanställda betalar inte skatt utan betalas genom skatt) skapar man mindre välstånd, färre producenter och mindre produktivitet, och oändligt mer förfall, "parasiter" och parasiterande.

Affärsmän (kapitalister) och deras anställda kan inte tjäna pengar utan att producera varor eller tjänster som kan säljas på marknaden. Köparens inköp är frivilliga. Genom att köpa en vara eller tjänst demonstrerar köparna (konsumenterna) att de föredrar den varan eller tjänsten framför den summa pengar de ger upp för att skaffa den.

Som motsats producerar politiker, partier och statsanställda ingenting som säljs på marknaden. Ingen köper statens "varor" eller "tjänster". De produceras och kostnaderna uppkommer för att producera dem, men de säljs eller köps aldrig.

Å ena sidan implicerar detta att det är omöjligt att avgöra deras värde och lista ut om deras värde rättfärdigar kostnaden eller inte. Detta därför att ingen köper dem, ingen demonstrerar att han/hon anser statens varor och tjänster värda kostnaderna, och det finns inget sätt att veta om någon anser dem ha ett värde över huvud taget.

Ur nationalekonomisk synvinkel är det alltså inte alls legitimt att anta, som man alltid gör när man beräknar nationalprodukten, att statliga varor och tjänster är värda vad det kostar att producera dem och sedan bara lägger till detta värde till de "normala", privat producerade (köpta och sålda) varorna och tjänsterna för att få fram till exempel bruttonationalprodukten.

Det kan mycket väl antas att statens varor och tjänster inte är värda någonting, eller till och med att de innebär endast kostnader; alltså, att kostnaden för politiker och hela samhällsservicen borde subtraheras från det totala värdet av privat producerade varor och tjänster. Att anta detta skulle vara långt mer rättvisande.

För å andra sidan innebär att praktiskt understödja politiker och statstjänstemän att man faktiskt subventionerar att "producera" med liten eller ingen tanke på ens antagna kunders välbefinnande, och med större eller som enda avsikt att öka välbefinnandet för "producenterna", det vill säga politiker och statstjänstemän. Deras löner är ju desamma oavsett om deras prestation tillfredsställer konsumenterna.

Således, som ett resultat av ökningen av antal sysselsatta i den "offentliga" sektorn, ökar lathet, oaktsamhet, inkompetens, dålig service, misshandel, avfall, och till och med förstörelse — och på samma gång ökar arrogans, demagogi och lögn ("vi arbetar för det allmänna bästa").

Efter mindre än hundra år av demokrati och omfördelning ser vi de fullt förutsägbara resultaten. De "sparade reserver" som ärvt från tidigare generationer är till synes förbrukade. I flera decennier (sedan slutet på 1960-talet eller början på 1970-talet), har levnadsstandarden stagnerat eller till och med minskat i västvärlden.

Den "offentliga" skulden och kostnaderna för befintliga välfärds- och sjukvårdsprogram har medfört risk för en nära förestående ekonomisk hårdsmälta. På samma gång har nästan varje typ av oönskat beteende — arbetslöshet, bidragsberoende, slarv, vårdslöshet, oartighet, psykopatiskt beteende, hedonism och brottslighet — ökat och sociala konflikter och social nedbrytning har nått farliga nivåer.

Om trenden fortsätter är det riskfritt att säga att västvärldens välfärdsstat (socialdemokrati) kommer att kollapsa på samma sätt som före detta östblockets socialism (av rysk typ) kollapsade på slutet av 1980-talet.

Emellertid leder inte en ekonomisk kollaps till automatiska förbättringar. Det kan komma att bli värre snarare än bättre. Vid sidan av krisen är idéer nödvändiga — korrekta idéer — och människor som förstår dem och kan implementera dem så fort möjligheten finns.

Slutligen bestäms historiens bana av idéer, sanna som falska, och av människor som agerar på och är inspirerade av sanna eller falska idéer.

Den nuvarande röran är också ett resultat av idéer. Den är resultatet av den överväldigande acceptansen, genom allmänna opinionen, av idén om demokrati. Så länge denna acceptans är förhärskande är katastrofen oundviklig och det finns inget hopp om förbättring ens när katastrofen är över oss.

Å andra sidan, när man inser att idén om demokrati är falsk och ondskefull — och idéer kan, teoretiskt, förändras i stort sett ögonblickligen — kan katastrofen undvikas.

Den centrala uppgiften för dem som vill vända utvecklingen och förhindra ett regelrätt haveri är framöver att "delegitimera" demokratin genom att påvisa att den är huvudorsaken till dagens snabbt ökande aveivilisering.

För detta syfte måste man först påpeka att det är svårt att hitta många förespråkare för demokrati genom den politiska teori-historien.

Nästan alla stora tänkare hyste ingenting utom förakt för demokrati. Till och med den amerikanska unionens fäder, numera ansedda som föredöme för demokratier, var starkt emot det. Utan undantag såg de demokratin som endast pöbelvälde. De såg sig själva som medlemmar av en "naturlig aristokrati", och förespråkade en aristokratisk republik snarare än demokrati.

Vidare, även bland de få teoretiska demokratiförsvarearna som till exempel Rousseau, är det i stort sett omöjligt att finna någon som förespråkar demokrati inom annat än väldigt små gemenskaper (byar eller städer).

Förvisso, i små gemenskaper där alla känner alla personligen kan de flesta acceptera att den position "ägare" har ofta baseras på deras överlägsna personliga prestationer precis som den position "oägare" har oftast kan härledas till deras personliga tillkortakommanden och underlägsenhet.

Under dessa omständigheter är det mycket svårare att lyckas komma undan med att försöka plundra andra människor och deras privata egendom för egen vinning. Som klar kontrast, på stora territorier som omsluter miljoner eller till och med hundratals miljoner människor, där potentiella plundrare inte känner sina offer, och vice versa, finns små eller inga hinder för det mänskliga begäret att berika sig själv på annans bekostnad.

Ännu viktigare är att göra klart att idén om demokrati är lika omoralisk som oekonomisk. Om majoritetsstyret måste sägas att det moraliskt tillåter A och B att gå samman för att råna C, C och A kan i sin tur gå ihop för att råna B, och sedan kan B och C konspirera mot A, etc...

Detta är inte rättvisa utan ett moraliskt övergrepp, och snarare än att behandla demokrati och demokrater med respekt skulle de behandlas med öppet förakt och göras till åtlöje som moraliska lurendrejare.

Å andra sidan, när det gäller demokratins ekonomiska kvaliteter, måste det obevekligt betonas att det inte är demokrati utan privat egendom, produktion och frivilligt utbyte som är de egentliga källorna till mänsklig civilisation och mänskligt välstånd.

Speciellt, i motsats till de utbredda myterna, behöver man tala om att bristen på demokrati inte var den grundläggande orsaken till den ryska socialismens bankrutt. Det var inte principen om val av politiker som utgjorde socialismens problem. Det var politik och politiskt beslutsfattande som sådant.

Istället för att varje privat producent väljer individuellt vad de ska göra med specifika resurser, som under en privat äganderätts- och kontraktsbaserad regim, med fullt eller delvis socialiserade produktionsmedel kräver varje beslut någon annans tillåtelse. Det är irrelevant för producenten hur de som ger tillåtelse väljs. Vad som betyder något för henne är att tillåtelse måste begäras över huvud taget.

Så länge det är så är incitamentet mindre för producenter att producera och välståndet utarmas. Privat egendom är därför lika oförenlig med demokrati, som med all annan sorts politiskt styre.

Snarare än demokrati kräver såväl rättvisa som ekonomisk effektivitet ett samhälle av ren och oinskränkt privat äganderätt — en "produktionsanarki" — i vilken ingen härskar över någon annan och alla producenters relationer är frivilliga och därför för ömsesidig vinning.

Till sist, av strategisk betydelse, för att närma sig målet i en icke-exploaterande social ordning, det vill säga äganderättsanarki, måste idén om "majoritism" vändas mot demokratin själv.

Under varje form av statligt styre, inklusive demokrati, är den "styrande klassen" (politiker och statsanställda) endast en liten del av den totala befolkningen. Medan det är möjligt att hundra parasiter kan leva behagliga liv på produkten av tusen värdjur, kan inte tusen

parasiter leva av hundra värddjur.

Med tanke på detta faktum skulle det kunna vara möjligt att övertyga en majoritet av väljarna att det gör ont värre att låta dem som lever av andra människors skattemedel bestämma skatternas storlek, och att därför besluta, demokratiskt, att ta ifrån alla statsanställda och alla som tar emot bidrag (oavsett om de är socialbidragstagare eller statskontrakterade entreprenörer) rätten att rösta.

Dessutom är det nödvändigt att med denna strategi inse den överväldigande vikten av utträdesrätt och utbrytarrörelser.

Om majoritetsbeslut är "rätt", måste den största av alla majoriteter, en världsmajoritet och demokratiskt vald majoritetsregering, anses vara det som slutligen är "rätt" med konsekvenserna som förutsågs i början av denna artikel. I motsats till detta innebär utträde alltid att mindre delar frigör sig från större befolkningar.

Det är alltså att rösta mot principen om demokrati och majoritism. Ju längre processen om utträde fortsätter — till små

regioner, städer, stadsdelar, byar och slutligen individuella hushåll och frivilliga sammanslutningar av privata hushåll och företag — desto svårare kommer det vara att bibehålla dagens nivå av omfördelningar.

Samtidigt, ju mindre de territoriella enheterna blir, är det troligt att några få individer, baserat på ekonomiskt oberoende, enastående professionella insatser, moraliskt oklanderligt personligt leverne, överlägset omdöme, mod, och smak, kommer att lyftas till naturligt, frivilligt erkända eliter och skänka legitimitet till idén om den naturliga ordningen med konkurrerande (icke-monopolistiska) och opåkallat (frivilligt) finansierade freds-mäklare, domare och överlappande rättsskipning som existerar även idag inom internationell handel och resande — ett samhälle med helt privata lagar — som motsats till demokrati och all annan form av politiskt (tvångsbaserat) styre. **LF**

Lögner om den brutala kapitalismen

THORD SWEDENHAMMAR

Allt för få försvarar kapitalismen i den dagliga debatten. Ännu färre är det dock som är konsekventa i sitt försvar för kapitalismen. Inte så sällan hörs det från människor som påstår sig försvara kapitalismen att "nej, det är klart att det ibland var hemska förhållanden under 1800-talet, men det är inte den sortens kapitalism vi förespråkar idag." Detta är både felaktigt och farligt.

Felaktigt därför att kapitalismens historia är en annan än den de flesta fick lära sig i skolan. Farligt därför att det implicit medger att kapitalismen inte är ett gott system i sig, utan att den fria marknadens mekanismer på något sätt bör styras, tyglas eller övervakas, så att "det inte blir som på 1800-talet." Den som intar en sådan attityd är ingen försvarare av kapitalismen, utan en apologet.

*"Alternativet hade varit sväldöden.
Arbetarna skulle inte ha varit i livet,
om det inte varit för kapitalismen!"*

Faktum är att hela 1800-talet i många avseenden är missuppfattat och orättvist kritiserat av eftervärlden. De flesta har, mer eller mindre uttalat, uppfattningen att 1800-talet präglades av problem, krig, sociala umbäranden och brutal kolonialism. Alla dessa företeelser förekom visserligen under 1800-talet, men retrospektivt är det inte det som är utmärkande för århundradet.

1800-talets främsta kännetecken är snarare upplysningsanda, framstegsoptimism, vetenskapliga och tekniska landvinningar, frihandel och entreprenörskap. Faktiskt är det inte orimligt att betrakta 1800-talet som — inte i alla, men i många avseenden — det bästa århundradet i mänsklighetens historia. Det räcker att jämföra med 1900-talets totalitarism och blodbad för att inse många slående kontraster.

De positiva ting — individualism, yttrandefrihet, tolerans, ekonomisk globalisering — vi gärna förknippar med 1900-talet är, i de allra flesta fall, ett arv från 1800-talets idéer och färgstarka individer.

Hur förhåller det sig då egentligen med 1800-tals-kapitalismen? Historiker har i snart 200 år tenderat att vantolka förhållandena under den industriella revolutionens första decennier. Inte minst torde det bero på att de ofta saknar tillräckliga kunskaper i nationalekonomi.

Det finns dessutom en risk att de endast för vidare vad 1800-talets människor själva tyckte om kapitalismen, vilket kan vara intressant, men som knappast med nödvändighet ger en korrekt bild av de faktiska förhållandena. Slutligen är det stor risk att, som så ofta inom historievetenskapen, det förflutna betraktas utifrån

nutidens perspektiv, attityder och normer, vilket är ohistoriskt och hämmar förståelsen av det förgångna.

Att den framväxande skaran industriarbetare väldigt ofta levde under miserabla materiella villkor tycks dock många historiker vara eniga om. Hur korrekt är den bilden?

Det första, och viktigaste, att slå fast är att många arbetare inte hade levat alls om det inte vore för den begynnande industrikapitalismen. Under slutet av 1700-talet effektiviserades jordbruket, vilket ledde till en högre agrar avkastning och befolkningsökning.

Den ökande befolkningen blev för stor för att inrymmas i jordbruksnäringen — det var därför småbönder, torpare och drängar sökte sig till städernas framväxande fabriker. I och med de tekniska innovationer som gav upphov till industrialismen skapades en efterfrågan på arbetskraft som landsbygdens egendomslösa kunde fylla.

Alternativet hade varit sväldöden. *Industriarbetarna skulle med andra ord inte ha varit i livet, om det inte varit för industrikapitalismen!*

För det andra: arbetarnas många gånger usla levnadsstandard måste kontextualiseras. Med kontextualisering avses här att det gäller att förstå hur industriarbetarnas villkor betraktades av samtiden. I och med den enorma välbefinningsökning industrialismen gav stora mängder människor, vände sig allt fler oreflekterat vid en högre levnadsstandard.

Eländesbeskrivningarna av arbetarnas förhållanden kommer nästan uteslutande från människor i den växande medelklassen, som skaffat sig referensramar dittills inte skådade i historien. Saker de betraktade som positiva och självklara — möjlighet till fritid, barns och kvinnors exkludering från arbetsmarknaden, hygien — var okända för alla utom aristokratin bara 50-100 år tidigare.

De välsituerade borgarna förfasade sig över barnarbete, men glömde då bort att barnen genom hela mänsklighetens historia deltagit i jordbruksarbetet från späda år, liksom att fabriksarbetet var barnens enda möjlighet till överlevnad, undantaget prostitution och kriminalitet.

Det bör även hållas i minnet att många inom medelklassen hyste romantiskt-konservativa värderingar, vilket innebar vurm för en "återgång" till en pastoral landsbygdsidyll som aldrig existerat och, följdriktigt, misstro och förakt mot teknologi, maskiner och lönearbete. *Den bild av arbetarnas orättfärdiga armod vi lever med idag är således en produkt av en perspektivlös medelklass missuppfattningar, värderingar och fördomar.*

För det tredje: i den mån industriarbetarna levde under miserabla materiella villkor, berodde det snarare på statens intervention

Ekonomisk-historisk forskning på 1800-talets England visar att anledningen till att fönstren i arbetarlängorna var så få och små var en skatt, som grundade sig på arealen av fönsterglas i en byggnad.

Att fönstren var få berodde alltså på en ekonomisk nödvändighet, framtvängad av staten. Alla de andra sätt genom vilka staten reglerade, beskattade och hämmade ekonomin verkade på samma sätt menligt – främst på just de sämst situerade, vars marginaler var minst (i den mån de fanns alls).

För det fjärde och sista: även om arbetarnas löner till en början var jämförelsevis låga, kom de med tiden att öka. Industriernas krav växte successivt från att efterfråga okvalificerad arbetskraft vars främsta tillgång var fysisk styrka, till att kräva allt mer kunniga och sofistikerade arbetare för komplexa industriella produktionsprocesser.

I och med det tilltog även lönekonkurrensen, vilket fick som följd att industriarbetarna som helhet fick kraftigt ökade reallöner under hela 1800-talet. *Uppfattningen om kapitalisternas utsugning och ständiga nedåtpressande av arbetarlönerna är således inget annat än en myt.*

Sammanfattningsvis: det går inte att förneka att den arbetskraft den tidiga industrikapitalismen använde sig av ofta levde under magra förhållanden. Inte heller skall förekomsten av barnarbete förringas.

En nyanserad bild av det förflutna ger dock vid handen att inget av detta var något som på en negativt sätt bör tillskrivas kapitalismen. 1800-talets kapitalism bör, om något, betraktas som en utveckling som gav ett allt större välstånd åt allt fler människor, på ingens bekostnad. För att låta Ludwig von Mises avsluta:

“It is deplorable that such [poor] conditions existed. [...] What had caused these evils was the economic order of the precapitalistic era, the order of the “good old days.” [...] The laissez-faire ideology and its offshoot, the “Industrial Revolution,” blasted the ideological and institutional barriers to progress and welfare. [...] The history of capitalism in Great Britain as well as in all other capitalist countries is a record of an un-ceasing tendency toward the improvement in the wage earners’ standard of living.” **LF**

Litteratur:

Ashton, T. S., *The Industrial Revolution, 1760-1830*. London: Oxford University Press 1967.

Hayek, F. A. (red.), *Capitalism and the Historians*. London: Routledge & Kegan Paul 1954.

Mises, L. von, *Human Action. A Treatise on Economics*. New Haven: Yale University Press 1949.

Rand, A., *Capitalism: The Unknown Ideal*. New York: Signet 1967.

Grundkurs i libertarianism

TIBOR R MACHAN

Libertarianer hävdar varje vuxen individs suveränitet. Såväl högern som vänstern vänder sig till staten för att reglera olika aspekter av individens liv. Libertarianer accepterar endast lagar avsedda att bevara allas suveränitet genom att skydda varje individs rätt till liv, frihet, egendom osv.

I USA tenderar högern att stödja narkotikabekämpning, förbud mot prostitution, spel och dobbel, pornografi och andra laster. Högern avser att forma människors värderingar genom statens våldsmakt.

Vänstern eftersträvar statlig reglering av ekonomin – minimilönlagstiftning, antitrustkorståg, progressiv beskattning och statliga ingrepp för jämlik omfördelning av välstånd.

Både vänstern och högern förespråkar statliga intrång. Ayn Rand noterade att metafysik har bäring på detta: högerns idealism och vänsterns materialism dikterar vad som skall kontrolleras.

Libertarianen betraktar rättssystemets och myndigheternas syfte som att skydda individuella rättigheter. Såsom den amerikanska självständighetsdeklarationen något kryptiskt uttrycker det: alla människor är skapta lika, i det att de av sin Skapare försetts med vissa oförtrytliga rättigheter.

Libertarianer anser sig uttolka detta dokument mer korrekt, konsekvent och komplett än demokrater, republikaner, socialister, kommunister, kommunitarianer eller någon annan politisk fraktion i det amerikanska samhället. Varför? Därför att om vi verkligen har rätt till våra liv, bör och skall vi, via rättssystemet, skydda oss själva gentemot alla försök från antingen brottslingar, utländska angripare eller de legala myndigheterna att söka styra våra liv. Ingen paternalistisk intervention – såsom narkotikaförbud, rökförbud på enskild egendom eller arbetsmarknadsregleringar – kan tolereras, även om den syftar till att förbättra någon del av våra liv. Vuxna människors liv, handlingar och mål skall inte regleras.

Rättigheter är principer som inom politisk teori stakar ut “gränser” runt oss. De som befinner sig på insidan av dessa gränser måste tillåta dem på utsidan att överträda gränserna ifråga. Betänk exempelvis rätten till privat egendom, såsom den normalt förstås. Om det gäller ditt hem, måste någon annan som vill komma in först erhålla din tillåtelse. Det är du som skall fatta det beslutet. Om du

vill förvägra detta har du rätten och myndigheten att göra det; andra har det inte. Om du önskar sälja egendomen ifråga, är även det upp till dig och den som är beredd att acceptera ditt pris.

Om ditt liv är ditt, och du vill röka, dricka, droga, bergsklättra eller åka skidor, behöver du ingens tillåtelse för detta, såvida inte du kränker någon annans rättigheter. (Att sådana aktiviteter kan betraktas som etiskt tvivelaktiga är en annan sak.) Detta är libertarianismens fundament. Det är individerna, inte myndigheterna eller ens majoriteten av befolkningen, som är suveräna.

Andra människor kan erbjuda dig råd, skriva insändare gentemot dig, skicka brev till dig, försöka resonera med dig – kort sagt, de kan söka påverka dig genom fredliga, *civiliserade* medel. Men de har ingen rätt att ta kontroll över hur du styr ditt liv.

Inte ens demokratin – varmed avses många, till och med lejonparten, av folket – kan sätta sig över denna individuella suveränitet. Majoriteten består av individer, och om dessa inte enskilt har rätt att inkräkta på ditt liv, har de det inte heller gemensamt.

Demokrati är huvudsakligen en metod för att utse olika administratörer och förvaltare av, bland annat, statliga ange-lägenheter. Dessa förvaltare måste, för att utföra sina uppgifter, få befogenheter delegerade till sig. Endast då har de erhållit legitim auktoritet – i motsats till rå makt – att genomföra sina uppdrag. Om myndighetspersonerna inte fått dessa befogenheter tilldelade sig, saknar de auktoritet och måste därför hålla sig utanför ditt liv (utbildningsmässigt, kommersiellt, vetenskapligt, religiöst och allt annat) och dina handlingar – det är innebörden i rätten till frihet.

Jag är fri i politiskt hänseende om jag kan företa mig olika handlingar utan andras inblandning. (Det finns andra betydelser av “frihet” men de är inte relevanta i detta sammanhang.) Om jag vill leva ett liv präglad av produktivitet, kreativitet, konst, vetenskap eller utbildning, har jag rätt att ägna mig åt dessa verksamheter utan att någon har rätt att hindra mig från det. Om jag behöver andras hjälp i detta, krävs deras samtycke.

Den libertarianska ståndpunkten är att rätten att bestämma över ditt liv åtföljs av risken att du vansköter det. Det är upp till dig. När du väl är vuxen kontrollerar du ditt liv; gemenskap med andra måste präglas av ömsesidig frivillighet.

Vidare betraktar libertarianer myndigheterna inom en given jurisdiktion såsom inget mer än en väl bemyndigad men stramt begränsad skiljedomare. Dess enda uppgift är att upprätthålla fred och en maximal frånvaro av kränkningar av individuella rättigheter; inga rättighetskränkningar skall lämnas utan påföljd.

Myndigheternas syfte är att tillhandahålla skydd emot samt bestraffa dem som kränker individuella rättigheter. Såsom varande vuxna har vi alla en jämbördig status – inte ekonomiskt, inte vad vår skönhet eller bakgrund beträffar eller hur snälla våra föräldrar är, men vad det gäller våra rättigheter. “Alla människor är skapta lika” innebär inte att vi är skapta lika visa, smarta, rika, tursamma eller vackra. Det innebär att vi i lika grad behärskar våra egna liv.

Givetvis kan invändningen resas: “har folk verkligen dessa rättigheter?” Det är det som utgör den kontroversiella politiska frågan.

Vid konferensen om mänskliga rättigheter i Wien 1996 ifrågasatte många regeringsrepresentanter från Afrika och Asien själva idén om grundläggande individuella rättigheter; de menade att denna idé inte hade bäring på deras samhällen. Många akademiker inom filosofi, statsvetenskap och historia instämmer. Finns det något svar på denna invändning?

Vissa saker förblir oföränderliga för människor så länge den mänskliga arten existerar. Detta gäller oavsett om vi befinner oss på 400-talet före vår tideräknings början eller på 1800-, 1900-, eller 2000-talet e.Kr. Allas vår gemensamma mänsklighet implicerar att vissa (få) etiska och politiska principer är universella, dvs äger giltighet för hela den mänskliga arten. En sådan princip är att varje individuell människa är sitt eget livs suverän.

Detta är den universella position som libertarianerna intar. Inte för att alla principer på samma vis skulle vara lika universella. Exempelvis kommer klädsel, hygien och uppfostran variera beroende på teknologisk, agrar och annan utveckling. Svaren på diverse sådana konkreta frågor är inte desamma idag som för 200 eller 3200 år sedan. Sådana svar består till stor del av innehållet i många olika, likvärdiga, mänskliga kulturer.

Det finns emellertid vissa grundläggande värden och principer som inte förändras. Anledningen till varför libertarianer anser detta vara ett riktigt förhållningssätt är att människor förblir fundamentalt likartade trots alla teknologiska och andra förändringar. Oavsett vad som förändras, förblir vår mänsklighet intakt.

Idén om den (negativa) rätten till, exempelvis, liv, frihet och strävan efter lycka – eller egendom – baserar sig på den mänskliga naturen. Med detta avses sådana basala fakta som vår kreativitet, vårt behov av att ta initiativ i livet, och det därmed överensstämmande moraliska ansvaret att leva våra liv på ett passande sätt (vad som än avses med detta).

Vi människor har, till skillnad från djuren, väldigt få instinkter att förlita oss på för vägledning i livet. Vi måste själva upptäcka vad som möjliggör vårt liv och vår blomstring. Det är därför vi behöver utbildning – vi föds inte med tillräckligt detaljerade genetiska program som kan vägleda vårt liv, på det vis som gäss, katter eller ens de högre stående däggdjuren gör. De betar sig på rätt sätt närmast automatiskt. Vi måste lära oss att vi har väldigt få medfödda metoder för att upprätthålla våra liv. Vi måste lära oss allting – hur man äter, pratar, går, kör, och alla de långt mer komplexa sysselsättningar som det mänskliga levernet består av.

Människor har förmågan att ta vara på sig själva, eller misslyckas att göra det. Detta är grundläggande för alla människor. Såvida inte de förhindras av staten, brottslingar eller invaderande arméer är människor fria att antingen försörja sig själva eller att inte göra det. Det rätta tillståndet för mänskligt leverne är att andra inte hindrar människor att ansvara för sina egna liv. Naturen är inte alltid så tillmötesgående, men andra människor kan och bör vara det. Vi har alla rätt att utan hinder tänka igenom de problem som möter oss och att nå lösningar på dessa problem. Endast ett sådant samhälle är lämpligt för oss alla, när vi sluter oss samman på frivillig grund.

Detta innebär inte på något sätt att gemensamt, samhälleligt liv är något främmande för oss, tvärtom. Människor utvecklas och blomstrar som bäst tillsammans med andra människor, men endast

om dessa andra människor inte inskränker deras frihet. Vi har inte bara rätt att, utan bör upprätta klubbar, kyrkor, föreningar och bolag, för att på så vis finna lösningar på alla våra problem och förverkliga våra ambitioner i andra människors sällskap. Men detta endast om det inte innebär förtryck, tvång eller våld på dessa andra människors suveränitet.

Vissa klandrar libertarianerna genom att säga att “det är väldigt skadligt att definiera människor, inte som sociala varelser – inte i termer av moraliskt ansvarsfulla roller (medborgare, äktenskaps-partner, förälder etc.) – utan endast hänvisa till den vaga idén om endast en moraliskt innehållslös förmåga att ’välja’. Politiken blir tom och meningslös; detsamma gäller medborgarskapet.” (George Will, “What Courts Are Teaching”, *Newsweek*, 7 december 1998, sid. 98.)

Självfallet är människor “sociala varelser”. Detta innebär dock inte vad Marx avsåg med begreppet, att “den mänskliga essensen utgörs av det sanna mänskliga kollektivet”. Nej, det innebär att vi lever och frodas som bäst i andras sällskap, om vi gör det såsom vuxna, av vår egen vilja. De sociala alternativen är många och vi är ansvariga för att träffa rätt val rörande vilken sorts sociala sammanslutningar vi önskar delta i.

F. A. Hayek uttryckte det på följande vis:

Att frihet är den matris som krävs för moraliska världens växt – inte endast ett värde bland många utan källan för alla värden – är i det närmaste uppenbart. Endast när individen har ett val, och det ansvar som följer därav, har hon tillfälle att bekräfta existerande värden, att bidra till deras fortsatta växt och att erhålla moralisk förtjänst. (“The Moral Element in Free Enterprise”, *The Morality of Capitalism*, Mark W. Hendrickson (red.), Irvington-on-Hudson, NY: The Foundation for Economic Education 1992; ursprungligen skrivet för *The Freeman*, 1962.)

Hayek hävdar dessutom att

Växten av vad vi kallar civilisation beror på denna princip om en persons ansvar för sina egna handlingar och deras konsekvenser, samt friheten att sträva mot sina egna mål utan att behöva lyda ledaren för det gäng han tillhör. (“Socialism and Science”, *The Essence of Hayek*, Chiaki Nishiyama & Kurt R. Leube (red.), Stanford, CA: Hoover Institution Press 1984, s. 118.)

Ja, människor hålls med rätta ansvariga när de påtager sig olika sociala roller i livet – i äktenskapet, familjen, politiken etc – men detta ansvar är meningslöst om det inte valts av dem själva utan påtvingats dem av andra. Vad vissa överlägset och kallt betraktar som “en moraliskt innehållslös förmåga att ’välja’”, är i själva verket det moraliska livets kategoriskt oavvisliga förutsättning.

Det finns ingen garanti för att fria män och kvinnor också kommer vara moraliskt goda. Likväl är det mer sannolikt att de kommer upptäcka de rätta handlingsalternativen om de är fria. Mer sannolikt än om de behärskas av andra som har sina egna liv att ta hänsyn till och som, i vilket fall som helst, borde sköta sig själva.

När staten dikterar för oss hur hög minimilönen borde vara, hur vi skall driva våra företag, vilka krav vi måste uppfylla för att bli läkare, psykologer eller kiropraktorer, blandar sig staten i angelägenheter som vi borde få hantera i våra frivilliga kooperativa grupper. Det är angelägenheter som sannerligen inte borde styras av mer eller mindre tyrannisk politik, genomförd med vapenmakt. Detta är, för libertarianen, en fundamental avgränsning för det offentliga maktutövning. Baserat på detta och diverse detaljer vi lär oss från alla våra kunskapsfält, lär vi oss också fredliga sätt att hantera exempelvis kloning, utbildning, drogmissbruk, barnuppfostran, mental hälsa, sjukdomar och alla de frågor som vi konfronteras med i livet.

En mängd frågor hanteras inte av libertarianismen, utan bör lösas inom andra fält än det politiska. Libertarianismen implicerar dock en sak för alla det sociala livets arenor: tvång passar inte på någon av dem. Du är tvungen att lära dig en mängd detaljer för att kunna

förstå vilka implikationer fysikens grundläggande principer har för en viss del av den fysiska världen. På samma vis säger, inom politiken, de grundläggande principerna inte allt. De utgör ett basalt ramverk inom vilket vi är förutsatta att lösa våra problem. Det innebär att om vi skall kunna lösa problem i samhället, är kränkning av din rätt till liv, frihet och egendom det enda som är mig absolut förbjudet.

Inom detta breda ramverk kan jag rådslå med dig, vi kan träffas och finna alla möjliga sorters lösningar inom biologi, kemi, zoologi och fysik och vi kan sträva efter att lösa våra problem. Däremot kan vi aldrig bruka tvång, vi får aldrig kränka grundläggande individuella rättigheter.

Endast inom ett ramverk av frivillig sammanslutning kan vi bemöta mänskliga problem, enligt den libertarianska politiska filosofin. När du väl hörsammat detta, finns det naturligtvis fortfarande mycket att göra för ett framgångsrikt liv. Att bara vara fri från andras intrång är nämligen inte tillräckligt för att leva rätt – det är endast en förutsättning. Du måste göra meningsfulla, produktiva, kreativa och fantasirika saker, och mycket annat, när du väl är fri.

Libertarianen som sådan har inget svar på hur alla mänskliga problem skall lösas – det är de ständigt utvecklande vetenskapernas och fackspecialisternas uppgift. Libertarianen svarar endast på den politiska frågan: "hur skall vi behandla varandra inom ett samhälle?" Svaret är: "med total, kompromisslös respekt för varandras grundläggande och härledda rättigheter. Ingen kränkning av dessa rättigheter är befogad eller bör tillåtas."

Det prominente och vitt förespråkade målet om ekonomisk jämlikhet – i själva verket en jämlikhet inom de flesta områden som betyder något för människor – kan inte överträffa rätten till individuell frihet, inklusive rätten att införskaffa och behålla värdefulla saker. En sådan jämlikhet är inte möjlig att nå – de som med våld genomdriver den kommer aldrig att vara jämlika med dem som påtvingas den. Men även om den vore möjlig att uppnå, är den värdelös om den skapas genom kränkningar av individuella rättigheter.

Detta borde ge en initial insikt i vad libertarianism innebär och varför den förefaller rimlig för många människor. **LF**

En jämförelse

Riktiga pengar

1. Mynt av guld eller silver
2. Varje mynt innehåller en specifik vikt ädelmetall
3. Gjord av naturlig metall
4. Har inneboende värde, som följer med vid växling
5. Större valörer innehåller större vikt av samma metall
6. Historiskt medium för utbyte
7. Värdet varierar lite om antalet ökar
8. Accepterat av alla eftersom det har inneboende värde
9. Kan bytas mot falska pengar endast genom våld, bedrägeri eller av misstag.

Förfalskade pengar

1. Pappersbit
2. Varje sedel är en pappersbit
3. Skapad av en producerad vara (vanlig på marknaden)
4. Papper har ringa inneboende värde
5. Större valörer innehåller lika mycket papper
6. Kan fungera som utbytesmedium tills dess falska natur upptäcks
7. Förutsatt värde minskar med ökat antal
8. Accepterat av några tills dess falska natur upptäcks
9. Kan inte bytas mot något om dess falska natur är känd.

Riksbankssedel (SEK)

1. Pappersbit
2. Varje sedel är en pappersbit
3. Skapad av en producerad vara (vanlig på marknaden)
4. Papper har ringa inneboende värde
5. Större valörer innehåller lika mycket papper
6. Fungerar som utbytesmedel enligt statligt påbud
7. Förutsatt värde minskar med ökat antal
8. Accepterat av några tills dess falska natur upptäcks
9. Kan inte skiljas från en perfekt förfalskning.

Källa: s3-5 i "From Dollar to Counterfeit: The Path of American Government Dishonesty" av Gordon Leitch, Jr

Libertarianskt Forum
www.libertariansktforum.org

B

Returadress:
Libertarianskt Forum
c/o Bylund
Galonvägen 44/3
168 73 Bromma